



PREGLED

UREDITI

UKLONITI

REVISIONS

Intervju

Planirajte s empatijom, projektirajte s odgovornošću i gradite s vizijom jednakosti!

Kako osigurati konkretnu i suštinsku pristupačnost javnih građevina i prostora? Razgovaramo s pravobraniteljem za osobe s invaliditetom Darijom Jurišićem



Foto: Nataša Rožić Mikolašević



Nataša Rožić
Mikolašević, dipl.
novinar
22.08.2025



Pravobranitelj za osobe s invaliditetom od 2017. godine na institucionalnoj razini kontinuirano prati ispunjavanje obveze osiguravanja pristupačnosti javnih građevina i prostora. One su za osobe s invaliditetom i njihove obitelji važne zbog ostvarivanja pojedinih prava i usluga u različitim životnim područjima (socijalna skrb, zdravstveno i mirovinsko osiguranje, zapošljavanje, vještačenje...).

Tijekom proteklih godina napravljeni su određeni pozitivni pomaci; javne ustanove pokazuju jasno izraženu volju za osiguranje pristupačnosti, brojne jedinice lokalne i regionalne samouprave oslušuju zahtjeve osoba s invaliditetom i njihovih predstavnika te uvažavaju preporuke Pravobranitelja... Međutim, tempo prilagodbe, dinamika i realizacija radova i projekata u kojima se osigurava pristupačnost i dalje su prespore u odnosu na brojne prepreke s kojima se osobe s invaliditetom svakodnevno suočavaju.

Pristupačnost nije privilegija, već osnovno ljudsko pravo. Njezino osiguravanje ključno je za stvaranje društva jednakih mogućnosti za sve,

naglašava u intervjuu za naš portal **pravobranitelj za osobe s invaliditetom Darijo Jurišić**.

- U svijetu 300 milijuna osoba s invaliditetom učestalo putuje

- 30 milijuna osoba s invaliditetom koji se





Darijo Jurišić, pravobranitelj za osobe s invaliditetom (fotografiju ustupio POSI)

U rad institucije Pravobranitelja uključeni ste od 2016., prvo kao zamjenik tadašnje pravobraniteljice, a od prošle godine kao pravobranitelj. Što primjećujete, koliko je u tom periodu napredovala svijest društva o pristupačnosti kao temeljnom ljudskom pravu?

Mislim da su pojedine pozitivne promjene vezane uz pristupačnost vidljive i da kao društvo napredujemo. Sigurno je tome pridonijelo članstvo u EU od 2013. godine, ali i zalaganja brojnih različitih dionika – inicijativa, udruga, saveza, organizacija, institucija i građana općenito, koji svojim zahtjevima utječu na oblikovanje i donošenje javnih politika u kojima se ne zaboravlja tema pristupačnosti.

Danas je sigurno bolje nego što je to bilo prije pet godina. Sigurni smo i da će za pet godina biti još bolje, međutim, za one građane koji danas trebaju imati jednak pristup i mogućnosti, nismo u skladu s preuzetim međunarodnim obvezama. Dakle, možemo biti zadovoljni s učinjenim promjenama i napretkom, međutim ne i s dinamikom njihove realizacije.

Sve to ukazuje da su nam i danas još uvijek potrebne javne kampanje kojima ćemo utjecati na stvaranje svijesti šire javnosti o temama pristupačnosti koje su u kontekstu osoba s invaliditetom i pitanja ljudskih prava.





Nakon socijalne zaštite, najčešće pritužbe građana koje zaprima Pravobranitelj redovito se odnose na područje pristupačnosti i mobilnosti, štoviše, najveći broj pritužbi na diskriminaciju na osnovu invaliditeta odnosi se na područje pristupa dobrima i uslugama, najčešće upravo zbog fizičke nepristupačnosti građevina.

Nepristupačnost javnih građevina i prostora predstavlja velik problem za osobe s invaliditetom jer im onemogućava ravnopravno sudjelovanje u svakodnevnom životu.

Građani nam se redovito pritužuju na (pre)često nepristupačne javne površine (nogostupe, pješačke prijelaze, trgove, parkirališna mjesta, prometnu signalizaciju) i **građevine javne namjene** (nepristupačne ulaze, urede i službe na višim etažama u građevinama bez dizala, nepostojanje pristupačnih toaleta), zatim na zanemarivanje potrebnih prilagodbi za **osobe sa senzoričkim oštećenjima**, nepristupačan javni prijevoz i nepristupačnu popratnu infrastrukturu, kao i nedovoljnu dostupnost prilagođenog prijevoza za osobe s invaliditetom u svim dijelovima Hrvatske.

Mnoge javne građevine još uvijek nemaju rampe, dizala, prilagođene toalete ili taktilne oznake za slijepu i slabovidne osobe, što otežava ili u potpunosti onemogućava njihovo kretanje i korištenje usluga. Time se krši njihovo pravo na slobodu kretanja, pravo na obrazovanje i rad, ali i pravo na društvenu uključenost. Sve to ukazuje na još uvijek prisutan nedostatak senzibiliteta i prepoznavanja pristupačnosti i mobilnosti kao temeljnih preduvjeta za uključivanje osoba s invaliditetom u život zajednice, ali i njihovoj važnosti za kvalitetu življenja.

Nemojmo zaboraviti da kada govorimo o pristupačnosti i različitim vrstama pristupačnosti, ona nije važna samo za osobe s invaliditetom nego je istovremeno važna i za osobe starije životne dobi, roditelje s malom i više djece. Na kraju dana, svima nama je lakše s rukama punih vrećica doći do svog stana dizalom umjesto savladavati stepenice na ulazu i po katovima.



Što se obično navodi kao opravdanje za odgodu ili sporu realizaciju radova na osiguranju pristupačnosti u zgradama javne namjene?

Uspoređujući izvješća i podatke od prethodnih nekoliko godina uočavamo kako se za pojedine građevine iz godine u godinu navodi kako se za sljedeću godinu "planira priprema projektne dokumentacije" ili "planira početak radova", a konkretni pomaci i rezultati u vidu pristupačne građevine izostaju. Pojedina javna tijela u svojim izvješćima u više navrata navode kako u građevini "nije moguće primijeniti element pristupačnosti" ili da će se pristupačnost osigurati "ako to bude moguće".

Osiguranje pristupačnosti građevina javne namjene nije mogućnost ili opcija koju se može birati, već zakonska obveza koja se mora ispuniti kako bi se osigurao ravnopravan pristup svim osobama.

Od javnih tijela tražite proaktivniji pristup, konkretnije aktivnosti usmjerene na osiguranje pristupačnosti. Koje su vaše preporuke za ubrzanje cijelog tog procesa?

Unatoč nedvojbenoj kompleksnosti ove vrste projekata i svim izazovima i objektivnim okolnostima koje se opisuju u dostavljenim izvješćima, pozitivni primjeri – kojih je svake godine sve više – dokazuju da je moguće učinkovitije i efikasnije korištenje postojećih kapaciteta te dostupnih financijskih sredstava iz svih izvora (vlastiti proračuni, nacionalni i EU fondovi), sve u svrhu ubrzanja postupaka osiguranja pristupačnosti građevina u kojima djeluju državne i javne ustanove, jer upravo bi one trebale biti primjer dobre prakse u izgradnji pristupačnog okruženja za osobe s invaliditetom.





Preseleženjem Područnog ureda Zadar Hrvatskog zavoda za socijalni rad na novu lokaciju i u novu zgradu poboljšali su se uvjeti pristupačnosti za korisnike

Naša je preporuka dodatno educiranje stručnog osoblja zaduženog za osmišljavanje projekata, provođenje javne nabave i ostalih radnji u sklopu projekata obnove, izgradnje i uređivanja prostora, sve kako bi se podigla razina svijesti o specifičnim zahtjevima pristupačnosti za osobe s invaliditetom, uključujući razumijevanje zakonskih obveza, standarda pristupačnosti i potreba osoba s invaliditetom u svim fazama projekata. Također, preporučujemo u procese odabira elemenata pristupačnosti uključiti i predstavnike osoba s invaliditetom kako bi svojim prijedlozima doprinijeli odabiru rješenja koje će u potpunosti zadovoljiti potrebe svih, neovisno o vrsti i težini invaliditeta.

Najbrže, najjeftinije i najbolje je odgovarajuću pristupačnost osigurati na samom početku, a ne naknadno kad za to treba dodatno vrijeme, dodatni radovi, dodatna sredstva i dodatni angažman na otklanjanju nedostataka.

Kako osigurati pristupačnost u građevinama pod konzervatorskom zaštitom? Ovdje se često kao opravdanje za njezin izostanak navode strogi konzervatorski uvjeti.

Positivni primjeri iz prakse sve češće potvrđuju kako argument da je građevina zaštićena kao kulturno dobro/baština nije i ne smije biti opravdanje za neosiguravanje pristupačnosti. U takvim situacijama preporučujemo uspostavljanje suradnje svih relevantnih dionika – konzervatora, arhitekta, urbanista, predstavnika osoba s invaliditetom i drugih, usmjerene na iznalaženje kreativnih i inovativnih primjenjivih rješenja koja istovremeno osiguravaju pristupačnost i poštuju kulturnu baštinu.

U onim slučajevima u kojima se pristup usluzi državnog i javnog tijela u određenom prostoru zaista ne može osigurati, preporučujemo primjenu načela „razumne prilagodbe“ i po potrebi organiziranje pojedinih poslovnih procesa na drugoj, pristupačnoj lokaciji, po potrebi uz suradnju s nadležnim ministarstvima i/ili jedinicama lokalne i područne samouprave.



Sve zgrade Sveučilišta u Zadru na ulazima imaju rampu, unutar zgrada postoje liftovi s tipkama na Brailleovom pismu, prilagođeni sanitarni čvorovi, na pojedinim odjelima i koso podizne platforme



Koliko u praksi donositelji odluka na lokalnoj i državnoj razini uvažavaju ove vaše konkretne preporuke i ponuđena rješenja za uočene probleme?

Preporuke pravobraniteljskih institucija kod nas, kao i u drugim državama, nisu pravno obvezujuće i nemaju snagu naloga kao što to, na primjer, imaju odluke sudskih ili upravnih tijela. Međutim, trudimo se svojim radom i autoritetom institucije učiniti sve moguće da se postupi po upućenoj preporuci ili upozorenju. Upravo je to razlog zašto se neke od preporuka Pravobranitelja za osobe s invaliditetom ponavljaju godinama.

Ipak, razloga za optimizam ima budući da, kada gledamo prema područjima upućivanja naših preporuka i upozorenja, tijekom prošle 2024. godine najviše ih je pozitivno riješeno (prihvaćeno i djelomično prihvaćeno) upravo u području pristupačnosti i mobilnosti – njih 36 od 49 upućenih, što je 73%. Također, pozitivnim možemo ocijeniti i nastavak općeg trenda porasta uvažavanja i prihvaćanja preporuka i upozorenja Pravobranitelja za osobe s invaliditetom.



Preporuke i upozorenja Pravobranitelja se često ponavljaju, ali i sve više uvažavaju i prihvaćaju

Koristim priliku i ovdje ukazati kako naše preporuke ne sadrže samo ukazivanje što to nije dobro, nego i prijedlog načina na koji se

određena nepravilnost, a ponekad i neilogičnost, može i treba otkloniti. Svaka pristupačnost ne mora biti dobra i odgovarajuća. Praksa pokazuje da se dosta toga radi iz neznanja, jer se ne zna drugačije ili jer se tako oduvijek radilo. Unatoč prilično dobro postavijenom zakonskom i podzakonskom okviru, situacija u praksi još uvijek nije zadovoljavajuća.

Na primjer, Tehnički propis o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti, koji je stupio na snagu 28. lipnja ove godine, zamijenivši do tada važeći istoimeni Pravilnik, ima izvrsno rješenje prikaza piktograma s ilustracijama i mjerama za izvođenje odgovarajućih pristupačnih rješenja. Proteklih smo godina više puta zaprimili zahtjeve institucija iz drugih država članica EU da im dostavimo taj ilustrirani dio i to je zaista jedan primjer dobre prakse. I zbog toga nitko zapravo ne može reći da ne zna kako izvesti pristupačan ulaz neke građevine, sanitarni čvor, hodnik, neki radni prostor ili slično. U prilogima ovog Tehničkog propisa sve je zaista detaljno objašnjeno, tehnički i u mjerilu prikazano, i spremno za korištenje prilikom planiranja i izvođenja.



Mjere za izvođenje pristupačnog dizala, Tehnički propis o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti

***Jesu li u nedavno usvojenom Tehničkom propisu
napravljeni značajni iskoraci po pitanju unapređenja
standarda pristupačnosti u Hrvatskoj, usvajanja novih
tehničkih rješenja...?***

Čini nam se da novi Tehnički propis koji zamjenjuje ovaj do sada važeći Pravilnik ništa bitno neće promijeniti, jer niti njegov sadržaj u bitnome nije promijenjen. Istina, učinjene su određene manje tehničke izmjene zbog stečenog iskustva, ali voljeli bi da je to bilo konkretnije i, što je najvažnije, da je dio mogućih sankcija pojačan Zakonom o gradnji. Nekako je vrlo izgledno kako je najveća promjena što je Pravilnik postao Tehnički propis, a to ne bi trebalo biti tako.

Od njegovog donošenja u lipnju 2013. do prestanka važenja u lipnju 2025. godine, Pravilnik nije imao niti jednu dopunu i/ili izmjenu, a u međuvremenu se puno toga tehnološki u našoj svakodnevici promijenilo.

Primjerice, u posljednje vrijeme imamo dosta upita i pokušaja da se s pomoću **scalamobila**, odnosno gusjeničara, riješi i uredi nepostojeća arhitektonska pristupačnost unutar građevina. Ipak, moramo istaknuti kako se scalamobil ne smatra sredstvom za savladavanje visinskih razlika predviđeno važećim Tehničkim propisom, budući da njegova prvenstvena namjena nije za širu javnu uporabu, nego je pogodnija za točno određenu osobu, vrstu kolica, s određenim podešavanjima i slično, a u svakom slučaju nije pogodna za samostalno korištenje.

U praksi se pokazalo da postojeća regulativa nije garancija osiguranja pristupačnosti građevina. S predstavnicima udruga osoba s invaliditetom uputili ste zahtjev da se u buduće izmjene Zakona o gradnji uvede novčana kazna za sve one koji ne ispoštuju pristupačnost kao temeljni zahtjev za građevinu.

Život pokazuje kako nije dovoljno imati samo obvezu projektanta, voditelja gradilišta i arhitekta da oni daju izjavu kako je nešto napravljeno sukladno pravilima struke. To jednostavno nije dovoljno, kao što očito i, nažalost, nisu dovoljna jamstva građevinske i uporabne dozvole da građevine koje moraju biti pristupačne na odgovarajući način to i budu. Možda je to dovoljno u jednoj Austriji, Švicarskoj ili Švedskoj, no naše nam iskustvo u Hrvatskoj pokazuje da dok ne postoji jasna sankcija, kazna, po mogućnosti novčana u većem iznosu, razlike i dalje neće biti.



Prema Zakonu o gradnji pristupačnost je jedan od temeljnih zahtjeva za građevinu, no u praksi se često ne izvodi sukladno Tehničkom propisu

I razmišljanja stručnjaka upućuju kako imamo pogrešan pristup, jer ako pogledate važeći Zakon o gradnji, u njega je uneseno da je projektirati ili izvoditi suprotno prostornim planovima teška povreda arhitektonske ili inženjerske djelatnosti te teška povreda dužnosti od strane osobe koja je izdala takvu dozvolu, iz čega slijede točno određene i odgovarajuće posljedice.

Ostaje nejasno zašto za prostorno uređenje imamo predviđenu i propisanu tešku povredu, a ukoliko napravite projekt gdje, na primjer, niste osigurali dovoljno seizmičke otpornosti uslijed čega netko može stradati ili napravite projekt gdje niste osigurali ravnopravnost da osoba s invaliditetom može ući u neki prostor ili koristiti neku uslugu

na koju ima pravo, ili ako napravite projekt koji ne poštuje ono što piše u sada važećem Tehničkom propisu o pristupačnosti, takve teške povrede nema – u tim se slučajevima radi samo o prekršaju.

Ima li naznaka da će resorno ministarstvo prihvatiti vaš prijedlog?

Unatoč višegodišnjem ukazivanju na ovu problematiku i upućivane preporuke, za sada nemamo naznaka da nadležno Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine razmatra takve prijedloge.

Ministarstvo je još uvijek mišljenja kako su građevinska i uporabna dozvola dovoljne da se osigura pristupačnost. Mi smo ipak, po ovom pitanju, za konkretniju mjeru o kakvoj su nam, na primjer, govorile kolege s Malte. Tamo, primjerice, građevina nepristupačna osobama s invaliditetom ne može ni pod kojim uvjetom dobiti priključak za vodu ili električnu energiju, a je li uistinu pristupačna, utvrđuje komisija u kojoj je uvijek i jedan predstavnik osoba s invaliditetom. To je način da se učini suštinski iskorak, a ne samo stihijska rješenja od situacije do situacije.

Dionike u gradnji redovito pozivate na primjenu univerzalnog dizajna pri planiranju novih građevina kako bi u startu bile pristupačne na odgovarajući način velikoj većini ljudi pa tako i osobama s invaliditetom.

Univerzalni dizajn je pristup dizajniranju proizvoda, usluga, prostora i sustava tako da svi oni budu dostupni i upotrebljivi za sve, bez potrebe za nekim dodatnim prilagodbama.

Cilj nije samo pomoći osobama s invaliditetom, nego ukloniti prepreke za sve moguće korisnike, neovisno o dobi, njihovim sposobnostima ili situaciji.



Senzorna vrata kao primjer univerzalnog dizajna. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Područni ured Zadar

Za građevine starijeg datuma izgradnje, kod kojih ne možemo od početka promišljati na ovaj način, trebamo tražiti rješenja u skladu s „razumnom prilagodbom“, koja u kontekstu pristupačnosti građevina znači pojedinačnu, konkretnu prilagodbu prostora kako bi se osobi s invaliditetom omogućilo ravnopravno korištenje tog prostora, bez stvaranja nerazmjernog opterećenja za vlasnika ili korisnika objekta



Razumna prilagodba: postavljanje kosine za svladavanje visinske razlike

Ova su dva načela predviđena i **Konvencijom Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom**. Ona je u Republici Hrvatskoj po svojoj pravnoj snazi iznad zakonskih i podzakonskih propisa, a ispod Ustava Republike Hrvatske. To je razlog više da se o tim načelima i takvim pristupima puno više zna nego što je sada slučaj.

Koja je vaša ključna poruka svima onima koji oblikuju i grade prostor koji nas okružuje?

Poruka investitorima i projektantima trebala bi biti jasna: pristupačnost nije luksuz niti opcija – ona je zakonska obveza svih i temeljno ljudsko pravo.

Prilikom **projektiranja i izgradnje** bilo kojeg prostora ili oblikovanja usluge, posebno onih namijenjenih javnosti i javnom korištenju, potrebno je od samog početka promišljati korištenje univerzalnog dizajna kao pristupa koji omogućuje korištenje prostora i usluga svima, bez potrebe za naknadnim prilagodbama.

Prava osoba s invaliditetom danas obvezuju sve dionike, uključujući projektante, investitore, građevinski sektor i državu da stvaraju okruženja u kojima osobe s invaliditetom mogu živjeti ravnopravno, samostalno i dostojanstveno. Ne radi se samo o rampama i dizalima, radi se zapravo o potrebi za promjenom načina razmišljanja, uvažavanjem različitosti i stvaranjem društva koje nikoga ne isključuje i koje svakome daje priliku da sudjeluje, doprinosi i bude prisutan.



Osiguranje pristupačnosti je odgovoran proces koji se tiče ljudskih sloboda i temeljnih prava, podsjeća pravobranitelj dionike u gradnji

Ulaganjem u pristupačnost ne samo da poštujemo obveze, zakonske norme i Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom kao najznačajniji međunarodno-pravni dokument o osobama s invaliditetom, nego gradimo inkluzivnije društvo u kojem svi građani imaju priliku sudjelovati. Dugoročno gledano, upravo su takvi projekti održiviji, društveno odgovorniji, ali i općenito više prihvaćen.

Naša je poruka: planirajte s empatijom, projektirajte s odgovornošću i gradite s vizijom jednakosti!

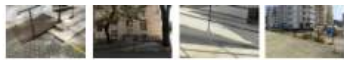
Tekst je objavljen u okviru programa poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije

(Dozvoljeno je prenošenje sadržaja uz objavu izvora i autora)

Ovdje možete pronaći do sada objavljene tekstove u sklopu novinarskog projekta [Projektiranje dostojanstva](#)

Fotogalerija





#Oznake

arhitekti | Dario Jurišić | gradnja | građevine | pravobranitelj za osobe s invaliditetom

pristupačnost | projektiranje dostojanstva | zakon o gradnji

Materijali (tekstovi, fotografije, grafike i ostalo) na web stranicama egradnja.hr zaštićeno su intelektualno vlasništvo tvrtke T&S d.o.o. Zadar ili drugih pravnih osoba te su zaštićeni Zakonom o autorskim pravima. Ako želite naše materijale koristiti za edukacijske svrhe, slobodno nam se javite i rado ćemo vam izći u susret.

Redakcija se ne mora slagati s mišljenjem autora i izjavama sugovornika te ne preuzima odgovornost za sadržaj reklamnih oglasa.

[Povratak na vrh](#)

PREGLJED | UREDI | UKLONI | REVISIONS

Pretplati se na egradnja.hr Newsletter

Ne propustite edukativan građevinski sadržaj. egradnja newsletter stiže na vašu adresu, prijavite se!

SUBSCRIBE

Novosti



Upoznajte industrijski i topao interijer zagrebačke Pizzerie 14



TIHOMIR JUKIĆ: Uloga urbanista i planera je braniti zajedničko, a ne samo pojedinačno



Kvaliteta i atraktivnost Nolte kuhinja uklopljenih u svaki kvadrat



Poduzetnički inkubator St. Petrus: arhitektura i dizajn koji reflektiraju duh Istre

Nekretnine



Smještaj za odmor i stanovanje kao na odmoru
Nekretnine



Održivost još čeka svoj trenutak: dominiraju stari stanovi i nepouzđani



Alfa stan grupa postaje MADO grupa: novi identitet za viziju "drugačijeg



Čulić zgrada: zbogom turisti, dobrodošli stalni stanari



Smještaj za odmor i stanovanje kao na odmoru

Održivost još čeka svoj trenutak: dominiraju stari stanovi i nepouzđani certifikati

Alfa stan grupa postaje MADO grupa: novi identitet za viziju "drugacijeg pojma doma"

Čulić zgrada: zbogom turisti, dobrodošli stalni stanari

O nama

Marketing

[Prijavi se na naš newsletter](#)

